

NGO "Science and Education without Boundaries"

2021

Conference Proceedings

February 17-19,
2021

Caracas, Venezuela

**NEW HORIZONS IN
ACADEMIC RESEARCH**

1st International Conference

ISBN 978-1-63821-670-4

NGO “SCIENCE AND EDUCATION WITHOUT BOUNDARIES”

New Horizons in Academic Research

Conference Proceedings of the 1st International Conference

February 17-19, 2021

Caracas, Venezuela

2021

UDC 0.82

N 52

N 52 **New Horizons in Academic Research:** Conference Proceedings of the 1st International Conference, February 17-19, 2021. Caracas, Venezuela, Primedia elaunch LLC, p. 62.

ISBN 978-1-63821-670-4

All extended abstracts / papers of 1st International Conference on New Horizons in Academic Research, held in Caracas, Venezuela, on February 17-19, 2021 are published in the Conference Proceedings.

The recommended citation for this publication is:

Petrenko, A. B., & Ivanov, B. B. (2021). Improving and standardizing evaluation reports of web-based and mobile health interventions. *Conference Proceedings of the 1st International Conference on New Horizons in Academic Research*. Caracas, Venezuela, 17-19 February 2021. (pp. 20-26).

https://ispic.ngo-seb.com/assets/files/1_conf_17_19.02.2021.pdf

Conference Proceedings are indexed by *Google Scholar*. The copyright of published extended abstracts / papers is retained under the license *Creative Commons Attribution (CC BY 4.0)*.

UDC 0.82

The responsibility for opinions expressed in papers, extended abstracts, studies and other contributions in this Conference Proceedings rests solely with their authors and shall not be considered as an endorsement by conference organizers of the opinions so expressed in them.

Conference organizers are not accountable and cannot be held accountable for inaccuracies that may have occurred in Conference Proceedings.

© Participants of the Conference, 2021

© NGO “Science and Education without Boundaries”, 2021

ISBN 978-1-63821-670-4

© International Scientific Platform & ISPIC Team, 2021

PSYCHOLOGY**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У
СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІВ**

Мачульська В. В.,

студентка факультету психології

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Сидоренко О. Б.,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри загальної і

соціальної психології та психотерапії

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз наукових підходів до трактування поняття «професійна ідентичність». Професійна ідентичність представляє собою усвідомлення людиною своєї тотожності з професійним образом. Подано основні складові професійної ідентичності: осмислення та розуміння своєї приналежності до професійної групи, уявлення про свою професію, самого себе, свою професійну роль, уявлення про свої сильні та слабкі сторони, шляхи самовдосконалення та досягнення успіху в майбутньому. Розкрито етапи формування професійної ідентичності особистості в період практичної підготовки у закладах вищої освіти. Виділено основні компоненти

професійної ідентичності: когнітивний, який включає в себе думки, логічні судження, внутрішню мотивацію пізнавального інтересу до оволодіння професійними знаннями, уміннями та навичками, професійні компетенції; емоційний, до якого входять почуття та переживання людини, які виникають в процесі професійної діяльності; поведінковий включає набутий особистістю інтегрований професійний досвід, за допомогою якого можна корегувати поведінку в процесі професійної діяльності, включає в себе: відповідальність, цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, принциповість. Зазначено, що становлення професійної ідентичності є поетапним та динамічним процесом, який розпочинається із періоду вступу до ЗВО та професійного навчання, поступово розвивається та ускладнюється у процесі практичної підготовки. Формування власної професійної ідентичності починає відбуватися на початковому етапі самостійної професійної діяльності. Подано критерії та умови успішного становлення професійної ідентичності студентів ЗВО та зазначено, що сформована професійна ідентичність студента-майбутнього психолога є запорукою його успішної професійної діяльності.

Ключові слова: Професійна ідентичність, Професійна освіта, Професійна самосвідомість, Професійний образ, Професійне самовизначення, Студентська ідентичність, Шкільна ідентичність.

Феномен ідентичності вивчається у різних галузях гуманітарних наук і все частіше стає предметом дослідження в психології професійної діяльності. Становлення професійної ідентичності завжди було актуальним питанням, яке поставало перед людиною, яка прагне до самоактуалізації. Виступаючи в ролі системоутворюючої властивості особистості, професійна ідентичність гарантує високий рівень самоприйняття себе професіоналом, швидке пристосування до нових умов діяльності. Сформована професійна ідентичність виступає в ролі

внутрішнього джерела професійного зростання і особистісного розвитку людини.

Дослідженням проблеми професійної ідентичності займалась такі дослідники як Л. Б. Шнейдер (Шнейдер, 2001), Є. В. Єгорова (Єгорова, 2002), Є. П. Єрмолаєва (Єрмолаєва, 2008), Є. О. Клімов (Клімов, 1996), Є. Ф. Зеєр (Зеєр, 2003), Н. С. Арнушкіна (Арнушкіна, 2004), Н. Л. Іванова (Іванова, 2010), Г. В. Гарбузова (Гарбузова, 2005), О. П. Макарова (Макарова, 2013) та інші.

Л. Б. Шнейдер (Шнейдер, 2001, с. 113) описує профідентичність як багатоплановий та інтегративний психологічний феномен, що забезпечує людині цілісність, тотожність і визначеність, що розвивається під час професійного навчання разом із формуванням процесів самовизначення, самоорганізації й персоналізації. Авторка виділяє механізм усвідомлення і називає його центральним компонентом професійної ідентичності, яку визначає як «психологічну категорію, яка відноситься до усвідомлення своєї приналежності до визначеної професії у професійному колі».

На думку Е. Ф. Зеєра (Зеєр, 2003, с. 147) «Професійна ідентичність – це професійний «Я-образ», що включає в себе професійні стереотипи та унікальність власного «Я»».

Є. О. Клімов (Клімов, 1996) розглядає професійну ідентичність у контексті професійної самосвідомості і виокремлює наступні складові: осмислення та розуміння своєї приналежності до професійної групи або спільноти; уявлення про свою професію, самого себе, свою професійну роль, про ступінь своєї відповідності професійним еталонам; знання людини про рівень визнання в професійній групі; уявлення про свої сильні та слабкі сторони, шляхи самовдосконалення та досягнення успіху в майбутньому.

Схожу думку знаходимо у Л. Б. Шнейдер (Шнейдер, 2001), яка відзначає, що зв'язок професійної ідентичності з професійною самосвідомістю формується на основі співвідношення образу професії з «Я-концепцією» під впливом

самоконтролю, рефлексії особистих вчинків та прийнятті повної відповідальності за них.

Є. П. Єрмолаєва (Єрмолаєва, 2008) вважає, що поняття професійної ідентичності відноситься до певної групи людей, для котрих головною основою ідентифікації являється робота у професійному плані. Авторка розглядає поняття «професійна ідентичність» в системі: людина – професія – суспільство і вважає, що в цій структурі зосереджені головні відношення професіонала. Варто зазначити, що професійна ідентичність є системною характеристикою суб'єктивного, соціального та діяльнісного відношення. Це не просто набування цінностей професії, а й гармонійне ототожнення себе з діяльністю, зовнішнім середовищем, а також з самим собою, своїм внутрішнім світом.

Структура професійної ідентичності багатогранна та включає в себе різні компоненти, такі як: когнітивний компонент, його складають думки, різні логічні та раціональні судження, внутрішня мотивація пізнавального інтересу до оволодіння професійними знаннями, уміннями та навичками, професійними компетенціями; емоційний, до якого входять почуття та переживання людини, які виникають в процесі професійної діяльності; поведінковий включає набутий особистістю інтегрований професійний досвід, за допомогою якого можна корегувати поведінку в процесі професійної діяльності, включає в себе: відповідальність, цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, принциповість (Єгорова, 2002).

Розвиток яких впливає на те, як людина зможе реалізувати свій потенціал у світі професії.

Формування професійної ідентичності – це складний та багатоаспектний соціально-психологічний процес, який відбувається у ході професіоналізації особистості. Т. Румянцева (Румянцева, 2009) зазначає, що професіоналізація – це безупинний процес розвитку людини у професійному плані, він бере свій початок із моменту вибору професії та полягає в опануванні людиною

професійними знаннями, уміннями та навичками. У процесі професіоналізації людина усвідомлює себе як представника тієї чи іншої професії.

Н. С. Арнушкіна (Арнушкіна, 2004) досліджуючи становлення професійної ідентичності, робить припущення, що досягнення професіоналізації опосередковано поетапним та довготривалим розвитком особистості. Першочергово йде етап навчання, накопичення теоретичних знань і звісно ж досвіду; далі настає другий етап – коли особистість спостерігає за своєю майбутньою професією, а також уявляє себе в ній; потім настає етап, він пов'язаний з саморефлексією, до усвідомлення особистості доноситься реальний стан справ, відбувається прийняття або ж неприйняття нею або колегами її як професіонала. Здобуття професійної ідентичності відбувається в процесі навчання, через творчу пізнавальну активність. Психологічну підготовку до професії особистість здійснює через навчання професійним зразкам майбутньої діяльності та розвиток саморефлексії.

Е. Зеєр (Зеєр, 2003), враховуючи соціальну ситуацію та провідну діяльність, описує становлення професійної ідентичності виділяючи такі етапи:

1. Стадія «аморфна оптація» (від 0 до 12 років) – професійно-орієнтовані інтереси та схильності.

2. Стадія «оптація» (від 12 до 16 років) – відбувається формування професійних намірів, здійснюється усвідомлений вибір професії з урахуванням психологічних особливостей індивіда.

3. Стадія «професійна підготовка» (від 16 до 23 років) – формується професійна спрямованість, а також система професійно орієнтованих знань, умінь та навичок. Людина набуває досвіду та готова до самостійної праці.

4. Стадія «професійна адаптація» (від 18 до 25 років) – відбувається освоєння нової соціальної ролі, досвіду самостійного виконання професійної діяльності, людина набуває професійно важливих навичок.

5. Стадія «первинна професіоналізація» (від 26 до 33 років) – у індивіда вибудовується своя професійна позиція, помітно вираженим є індивідуальний стиль діяльності, людина здійснює кваліфікаційну працю.

6. Стадія «вторинна професіоналізація» (від 34 до 42 років) – людина ідентифікує себе з професійною спільнотою, у неї виражений гнучкий стиль діяльності, людина має професійний менталітет.

7. Стадія «професійна майстерність» (від 42 до 60 років) – людина займається професійною діяльністю більш творчо, сама проектує свою діяльність та кар'єру, досягає вершини професійного розвитку.

Аналізуючи процес становлення професійної ідентичності молодої, людини, яка тільки вступили до ЗВО можна зазначити, що студент-першокурсник до певного моменту є носієм шкільної ідентичності, тому що досі відчуває себе школярем, адже не встиг адаптуватися до нових умов. Це проявляється у тому, що індивід ще не до кінця усвідомлює себе першокурсником, у нього зберігаються шкільні звички, йому може бути не комфортно у новій ролі студента і він оцінює ситуацію з позиції школяра. Усвідомлення непродуктивності та архаїчності цієї ідентичності відбувається вже наприкінці першого курсу. Цьому сприяє низка факторів, а саме: спілкування з товаришами по групі, розмови зі старшокурсниками, засвоєння студентом вимог викладачів ЗВО.

В кінці другого курсу в студента накопичується багато критичного досвіду студентського життя, що врешті решт дозволяє йому повністю подолати шкільну ідентичність і відчути себе студентом на всі сто відсотків.

На третьому курсі утворюється студентська ідентичність, яка супроводжується фіксацією соціального статусу індивіда у групі та зростом показників самооцінки. На цьому етапі вже остаточно сформована особистість студента як суб'єкта академічної діяльності. За такими показниками як: форма діяльності, світогляд, ставлення до себе та до навчання, система цінностей та

інтересів, спосіб одягатись, спілкуватись та проводити вільний час – індивід стає справжнім студентом.

Під впливом виробничої практики та серйозної орієнтації на так зване після вузівське життя у студентів починає складатися професійна ідентичність. Змінюється ставлення до навчальних предметів, відбувається осмислення та особисте оцінювання набутих знань з точки зору застосування їх у майбутній професії. Саме на цьому етапі індивід вирішує чи буде він пов'язувати отриману кваліфікацію з роботою в школі чи ні. І, насамперед формування власної професійної ідентичності починає відбуватися на початковому етапі самостійної професійної діяльності в школі (чи будь якій іншій установі), а завершується на третьому – четвертому році роботи (Поваренков, 2006).

Критеріями успішного становлення професійної ідентичності є: позитивна самооцінка як показник самосприйняття, виконання соціальної ролі в якості суб'єкта професійної діяльності; рівень домагань як мотиваційна готовність до розвитку своєї особистості в якості професіонала, входження в професійну спільноту; отримання задоволення від того, що виконуєш професійні задачі; позитивне ставлення до діяльності; відчуття відповідальності за те, що береш на себе виконання правил та норм встановлених професійною діяльністю; академічна успішність пов'язана з професійним майбутнім; задоволення від проходження виробничої практики (Малютина, 2014).

Однією важливою умовою розвитку професійної ідентичності є професійна освіта, яка представляє собою комплекс організаційно-педагогічних заходів, які спрямовані на здобуття індивідом знань, умінь і навичок в обраній області професійної діяльності. В процесі навчання у ЗВО в студента відбувається поштовх до професійного розвитку, формування певних характеристик, які виражають ставлення людини до відповідної професії. Тому, питання професійної ідентичності залишається досить актуальним, адже важливо випускати не просто дипломованих психологів, а кваліфікованих спеціалістів, які мають інтерес до своєї професійній діяльності.

Отже, становлення професійної ідентичності це тривалий за часом процес, який супроводжує людину протягом усієї її професійної діяльності та слугує показником її професіоналізму. Сформована професійна ідентичність є запорукою успішної професійної діяльності людини, вона дає впевненість особистості у власних силах, завдяки чому формується позитивна самооцінка та адекватне ставлення до себе.

Література:

- [1] Аринушкина, Н. С. (2004). Об определении и типах идентичности. *Мир Психологии*, 2 (38), 48-53.
- [2] Гарбузова, Г. В. (2005). *Социально-профессиональная идентичность будущих специалистов как предмет педагогического анализа*. БГУ.
- [3] Ермолаева, Е. П. (2008). *Психология социальной реализации профессионала*. Институт психологии РАН.
- [4] Єгорова, Є. В. (2002). Феномен професійної ідентичності: психологічний аналіз. *Вісник Черкаського університету*, 43, 70-73.
- [5] Іванова, І. Ф. (2010). Професійна ідентичність та практична підготовка студентів-психологів. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*, 9, 118-122.
- [6] Зеер, Э. Ф. (2003). *Психология профессий*. (2-е изд.). Академический Проект.
- [7] Климов, Е. А. (1996). *Психология профессионала*. ИПП.
- [8] Макарова, О. П. (2013). Професійна ідентичність особистості у психологічних дослідженнях. *Проблеми екстремальної та кризової психології*, 14 (2), 201-208.
- [9] Малютина, Т. В. (2014) Профессиональная идентичность, ее структура и компоненты. *Омский научный вестник*, 5, 149-152.
- [10] Поваренков, Ю. П. (2006) Основные тенденции профессионального развития студентов педагогического вуза. *Психология*, 3, 3-11.
- [11] Румянцева, Т. В. (2009). *Психодинамические основы идентичности*. ЯрГУ.

[12] Шнейдер, Л. Б. (2001). *Профессиональная идентичность*. МОСУ.